

Šīs informatīvās lapas sagatavotas sadarbībā ar *ES Notāru padomi (CNUE)*.

1 Kā tiek taisīts pēdējās gribas rīkojums (testaments, savstarpējs testaments vai mantojuma līgums)?

Mantojuma lietas ir reglamentētas Mantojuma kodeksā (40/1965). Vienīgais veids, kā noteikt, kas notiek ar mantojumu pēc personas nāves, ir sagatavot testamentu. Testaments jātaisa rakstiski un vienlaicīgā divu liecinieku klātbūtnē. Testatoram testaments jāparaksta tā taisīšanas brīdī vai arī jāapstiprina paraksts, ko viņš uz tā uzlika iepriekš. Lieciniekiem jāapliecina testaments ar parakstu, kad to parakstījis vai savu uz testamenta uzlikto parakstu apliecinājis testators. Dažos izņēmuma gadījumos saistošs var būt arī mutisks testaments.

Var sagatavot arī savstarpēju testamentu — vairumā gadījumu tas ir testaments, ko īpašumtiesību savstarpējas nodošanas nolūkā taisa laulātie.

Savstarpējiem testamentiem piemēro tādas pašas oficiālās prasības kā citiem testamentiem. Laulāto savstarpējiem testamentiem piemērotie noteikumi attiecas arī uz reģistrētas partnerības partneru savstarpējiem testamentiem.

2 Vai pēdējās gribas rīkojumam vajadzētu būt reģistrētam, un ja jā, tad kā?

Somijas iestādes neuztur testamentu reģistru.

3 Vai ir ierobežojumi brīvībai rīkoties ar īpašumu nāves gadījumā (piemēram, neatņemamā daļa)?

Novēlēšanas brīvība ir ierobežota mirušās personas leņķupējo radnieku un laulātā interesēs. Leņķupējiem radniekiem un adoptētiem bērniem, kā arī viņu leņķupējiem radniekiem ir tiesības uz likumā noteikto neatraidāmo daļu no mirušās personas atstātā mantojuma. Neatraidāmā daļa ir puse no tās mantojuma daļas vērtības, kas attiecīgajam mantiniekam pienākas atbilstīgi likumiskajai mantošanas kārtībai.

Arī laulātais ir aizsargāts attiecībā uz pirmā mirušā laulātā taisītu testamentu. Pārdzīvojušais laulātais var paturēt nesadalīto mirušā laulātā mantojumu, ja vien no leņķupēja radnieka pieprasījuma par mantojuma sadali vai no testatora testamentā neizriet citādi. Tomēr pārdzīvojušais laulātais vienmēr var nedalīti paturēt laulāto kopējo dzīvesvietu, kā arī parasto mājāsaimniecības iekārtu, ja vien viņam nepieder mājvietai piemērots mājoklis.

4 Kas manto un cik daudz gadījumā, ja pēdējās gribas rīkojuma nav?

Galvenie likumīgie mantinieki ir leņķupējie radnieki, un katrs no viņiem saņem vienlīdzīgu mantojuma daļu. Ja kāds bērns ir miris, viņa vietu ieņēm visi šā bērna leņķupējie radnieki, un katrs ģimenes atzars saņem vienlīdzīgu daļu.

Ja mirusī persona bija precējusies un tai nav dzīvu leņķupēju radnieku, galvenais mantinieks, kurš mantos visu mirušā laulātā atstāto mantojumu, ir pārdzīvojušais laulātais. Reģistrēti partneri ir tiesīgi mantot saskaņā ar tiem pašiem nosacījumiem, ko piemēro laulātajiem.

Ja mirušajai personai nav dzīvu leņķupēju radnieku un nāves brīdī tā nebija precējusies, atstāto mantojumu uz pusēm sadala starp šīs personas tēvu un māti. Ja mirušās personas tēvs vai māte ir mirusi, attiecīgo daļu sadala starp mirušās personas brāļiem un māsām. Ja kāds no brāļiem vai māsām ir miris, viņa /viņas vietu ieņēm attiecīgā brāļa vai māsas leņķupējie radnieki un katrs ģimenes atzars saņem vienlīdzīgu daļu. Ja brāļu vai māsū, vai viņu leņķupēju radnieku nav, taču ir dzīvs viens no mirušās personas vecākiem, šis vecāks manto visu mantojumu.

Ja mirušo personu nav pārdzīvojis neviens no minētajiem mantiniekiem, visu mantojumu saņem mirušās personas tēva un mātes vecāki. Ja mirušās personas vectēvs un vecmāte no tēva puses un vectēvs un vecmāte no mātes puses ir miruši, mantojuma daļu, ko saņemtu attiecīgais vecvecāks, manto viņa bērni. Brālēniem un māsīcām nav mantošanas tiesību.

5 Kāda veida iestāde ir kompetenta:

5.1 mantošanas lietās?

Dažādas iestādes ir kompetentas izskatīt mantojuma lietu jautājumus. Mantojuma saraksts (*perukirja*), t. i., saraksts, kurā jāuzskaita mirušās personas aktīvi un saistības, viena mēneša laikā no tā sagatavošanas jānosūta mirušā dzīvesvietas nodokļu inspekcijai. Pārbaudīt labumguvēju sarakstu var lūgt arī vietējam reģistra birojam. Centrālā iestāde, kas atbild par jautājumiem saistībā ar īpašuma nodošanu valstij, ir Valsts kase. Apgabaltiesa (*käräjäoikeus*), kuras jurisdikcijā bija mirušās personas dzīvesvieta, ir kompetenta izskatīt visas ar mantojumu saistītās lietas.

5.2 saņemt paziņojumu par mantojuma pieņemšanu vai atraidīšanu?

Mantojumu var saņemt, faktiski uzņemoties atbildību par attiecīgo īpašumu. Mantinieki arī var sagatavot atsevišķu pieņemšanas paziņojumu. Ja mantojums ir sadalīts, būtu jāsaņemto pieņemšanas paziņojums citiem mantiniekiem, kas ir pieņēmuši mantojumu. Ja mantojums nav sadalīts, būtu jāsaņemto paziņojums mantojuma pārvaldniekam. Šādu paziņojumu var iesniegt arī tiesai.

Nav noteiktas formas paziņojumam par mantojuma atraidīšanu, taču šāds paziņojums ir jāsaņemto rakstiski. Atraidīšanas paziņojumu var sagatavot par jebkuru personu vai personām, kam pienākas daļa no mirušās personas atstātā mantojuma, par mirušās personas atstātā mantojuma pārvaldnieku, šā mantojuma sadalītāju, testamenta izpildītāju vai visiem leņķupējiem radniekiem, kuri ieņēm mirušā mantinieku vietu. Lai atraidīšana iegūtu juridisku spēku pret apķīlāšanu, ko veic kreditori, mantiniekam būtu vai nu jāsaņemto paziņojums par mirušās personas atstātā mantojuma atraidīšanu, vai arī jānoglabā atraidīšanas paziņojums kompetentajā vietējā reģistra birojā, lai to varētu pienācīgi iekļaut reģistros (Izpildes kārtības kodeksa par 4. nodaļas 81. pants).

5.3 saņemt paziņojumu par legāta pieņemšanu vai atraidīšanu?

Somijā nav paredzēts konkrēts veids, kā testamenta labumguvējiem būtu jāpaziņo par saviem nodomiem. Par novēlējuma pieņemšanu uzskatīs mantojuma pārvaldniekam vai sadalītājam iesniegtu labumguvēja pieņemšanas paziņojumu, kā arī atbilstošu pasākumu sākšanu saistībā ar konkrēto īpašumu.

Novēlējuma mantinieku informēšanas nolūkā būs pietiekami norādīt, ka labumguvējs vēlas apstiprināt savas tiesības saskaņā ar testamentu.

Jebkāds paziņojums par atteikšanos no novēlējuma jāsaņemto rakstiski. Lai šāds atraidījums iegūtu juridisku spēku pret apķīlāšanu, ko veic kreditori, legatāram vai nu jāsaņemto rakstisks paziņojums par atteikšanos no mantojuma, vai arī jānoglabā atraidīšanas paziņojums vietējā reģistra birojā, lai to varētu pienācīgi iekļaut reģistros (Izpildes kārtības kodeksa 4. nodaļas 81. pants).

5.4 saņemt paziņojumu par neatņemamās daļas pieņemšanu un atraidīšanu?

Mantiniekam jāpieprasa mantojuma likumīgā daļa labumguvējam ar tiesu izpildītāja starpniecību vai citā pierādāmā veidā sešu mēnešu laikā no brīža, kad viņam paziņots par novēlējumu. Likumīgo daļu var pieprasīt, arī par to paziņojot iepriekš norādītajā laikposmā publicētā oficiālajā vēstnesī, ja šādu pieprasījumu labumguvējam neizteica, jo varēja pieņemt, ka viņš izvairītos no informēšanas par pieprasījumu, vai nav zināma viņa adrese.

6 Īss procedūras apraksts, kura paredzēta mantošanas kārtošānai saskaņā ar valsts tiesību aktiem, tostarp mantojuma sadalei un mantas dalīšanai (tostarp informācija par to, vai mantošanas procedūru sāk tiesa vai cita kompetenta iestāde pēc savas iniciatīvas).

Somijā iestādes nesāk ar mantojuma lietām saistītus procesus pēc savas iniciatīvas. Pēc personas nāves vispirms sagatavo mantojuma sarakstu. Mantojuma saraksts ir dokuments, kurā precizē šā mantojuma statusu jeb, citādi sakot, uzskaita mirušās personas aktīvus un saistības. Sarakstā norāda personas, kam pienākas daļa no mirušās personas atstātā mantojuma, pārdzīvojušā laulātā aktīvus un saistības, kā arī abu laulāto kopējos aktīvus un saistības. Mantojuma saraksts jāsagatavo trīs mēnešu laikā no nāves dienas, taču nodokļu inspekcija var šo termiņu pagarināt, ja tam ir īpaši iemesli. Šis saraksts jāsagatavo mantniekam, kurš ir uzņēmies atbildību par mantojuma daļu un kurš atbild par mantojumu veidojošā īpašuma apsaimniekošanu, vai arī jebkuram mantojuma pārvaldniekam vai testamenta izpildītājam, ja tāds ir iecelts. Šai personai jāizvēlas divi pilnvarotie, kas sagatavos mantojuma sarakstu. Attiecīgajam sarakstam ir jāpievieno ziņojums par mirušās personas ciltskoku. Somijā iedzīvotāju reģistrus glabā gan baznīcas, gan publiskajos iedzīvotāju reģistros, un oficiālus reģistru izrakstus var pieprasīt mirušās personas reģistrētās dzīvesvietas vietējam reģistra birojam vai draudzēm. Mantojuma saraksts viena mēneša laikā sagatavošanas dienas jānosūta Somijas Nodokļu pārvaldei (*Verohallinto*).

Pēc testatora nāves testamenta labumguvējam par testamentu ar tiesu izpildītāja starpniecību vai citā pierādāmā veidā informatīvā nolūkā jāpaziņo mantniekiem, kā arī jāiesniedz viņiem testamenta apliecināta kopija. Ja mantnieks vēlas testamentu apstrīdēt, viņam jāiesniedz sūdzība sešu mēnešu laikā no dienas, kad paziņots par testamentu.

Mantojuma sadali drīkst sākt tikai tad, kad tas ir likvidēts. Mantojuma likvidācija ietver tajā iekļautā īpašuma apmēra noteikšanu, ar visiem mirušās personas un tās atstātā mantojuma parādiem saistīto pienākumu izpildi, kā arī konkrētu mantnieku un/vai legatāru tiesību apstiprināšanu. Mantojuma likvidācijas nolūkā labumguvēji kopīgi pārvalda mantojumu, ja vien nav paredzēti īpaši noteikumi par tā pārvaldību. Kopējas pārvaldības vietā labumguvēji var lūgt, lai tiesa ieceļ attiecīgā mantojuma pārvaldnieku. Tiklīdz mantojumu nodod pārvaldnieka gādībā, labumguvējiem vairs nav tiesību pieņemt jebkādus ar mantojumu saistītus jautājumus. Mantojuma pārvaldnieka pienākums ir veikt visus šā mantojuma likvidācijas nolūkā vajadzīgos pasākumus. Kad mantojums ir likvidēts, tā pārvaldniekam būtu jāinformē labumguvēji un jāsagatavo ziņojums.

Pēc mantojuma likvidācijas katrs labumguvējs ir tiesīgs pieprasīt tā sadali. Ja mirusī persona bija precējusies vai noslēgusi reģistrētu partnerību, īpašums pirms tā izdalīšanas mantniekiem ir jāsadala. Labumguvēji var sadalīt mantojumu veidā, par kuru ir savstarpēji vienojušies. Ir jāagatavo sadales akts. Tas jāparaksta labumguvējiem un tā patiesums un pareizība jāapstiprina diviem objektīviem lieciniekiem.

Labumguvēji var arī pieprasīt tiesas nolēmumu, lai ieceltu mantojuma sadalītāju. Parasti tā rīkojas tad, ja labumguvēji nespēj vienoties par tā sadali.

Mantojumu sadala tā pārvaldnieks vai testamenta izpildītājs, ja vien viņš/ viņa nav labumguvējs un ja labumguvēji viņam ir lūguši sadalīt mantojumu un cits mantojuma sadalītājs nav iecelts.

Mantojuma sadalītājam jānorāda mantojuma sadalīšanas laiks un vieta un uz šo sadali pierādāmā veidā jāauzicina labumguvēji. Mantojuma sadalītājam jācenšas panākt, lai labumguvēji piekristu sadalei. Ja šāda piekrišana ir panākta, mantojums ir attiecīgi jāsadala. Ja vienošanās nav panākta, mantojuma sadalītājam mantojums jāsadala tā, lai ikviens labumguvējs saņemtu daļu no dažāda veida aktīviem, kuri veido mantojumu. Ja mantojumu nevar sadalīt citā veidā, tiesa pēc mantojuma sadalītāja pieprasījuma var nolemt, ka viņam jāpārdod atsevišķi vai, ja vajadzīgs, visi par mantojumu uzskatāmā īpašuma priekšmeti. Mantojuma sadalītājs sagatavos un parakstīs mantojuma sadales dokumentu (*perinnönjakokirja*). Jebkurš labumguvējs var apstrīdēt sadali, sešu mēnešu laikā no sadalīšanas dienas iesniedzot sūdzību pret pārējiem labumguvējiem.

7 Kā un kad persona kļūst par mantnieku vai legatāru?

Saskaņā ar tiesību aktiem personas mantnieka (*perillinen*) tiesības izriet no radniecības vai laulības ar mirušo personu vai arī adopcijas. Legatārs (*testamentinsaaja*) var būt vai nu fiziska, vai arī juridiska persona.

Mantnieks vai legatārs var būt vienīgi tāda persona, kura bija dzīva mirušās personas nāves brīdī. Šāds nosacījums var ietvert pirms mirušās personas nāves ieņemtu bērnu, kurš pēc tam piedzimst dzīvs.

Mantniekam vai labumguvējam, kurš vēlas apstiprināt savas tiesības, būtu jāpieņem mantojums vai jāpaziņo sava prasība personai vai personām, kuras pieņēmušas mantojumu. Ja mantojums nav sadalīts, prasība jāiesniedz mantojuma pārvaldniekam vai tiesai. Uzskata ka mantnieks vai legatārs ir pieņēmis mantojumu, ja viņš individuāli vai kopā ar citu personu uzņēmās atbildību par mantojumu, piedalījās mantojuma saraksta sagatavošanā vai sadalīšanā vai veica kādus citus ar attiecīgo īpašumu saistītus pasākumus.

8 Vai mantnieki ir atbildīgi par mirušā parādiem, un ja jā, ar kādiem nosacījumiem?

Labumguvējiem nav nekādas personīgas atbildības par mirušās personas parādiem. Labumguvēji, kam jāagatavo attiecīgais mantojuma saraksts, ir personīgi atbildīgi par mirušā parādiem tikai tad, ja noteiktajā termiņā tā neiesniedz mirušā atstātā mantojuma sarakstu.

Mirušās personas un ar tās atstāto mantojumu saistītos parādus nokārto, izmantojot attiecīgā mantojuma aktīvus. Tomēr labumguvēji ir personīgi atbildīgi par visiem parādiem, ko tie noslēguši mantojuma vārdā.

9 Kādi dokumenti un/vai informācija parasti vajadzīga nekustamā īpašuma reģistrācijai?

Dokumenti, kas jāiesniedz, lai reģistrētu nekustamo īpašumu, atšķiras atkarībā no tā, vai šis īpašums iegūts mantojot vai saskaņā ar novēlējumu. Iesniedzot pieteikumu par īpašumtiesību reģistrāciju, pamatojoties uz mantojumu, pieteikumā jāiekļauj mantojuma saraksts, attiecīgā mantojuma sadales dokuments, mirušās personas ciltskoks, jebkādi dokumenti par mantojuma sadalīšanu, kā arī visi ar mantotā īpašuma nodošanu saistītie dokumenti. Pieteikuma iesniedzējam arī jāpierāda, ka mantojuma sadalīšana ir juridiski stājusies spēkā, pievienojot pieteikumam vai nu pieņemšanas dokumentu, ko parakstījuši visi labumguvēji, vai arī mirušās personas dzīvesvietas kompetentās tiesas izsniegtu juridiski spēkā esošu apliecinību.

Iesniedzot pieteikumu par īpašumtiesību reģistrāciju, pamatojoties uz novēlējumu, pieteikumā jāiekļauj mantojuma saraksts, mirušās personas ciltskoks, testamenta oriģināls, apliecinība, kas apstiprina, ka testaments ir juridiski spēkā esošs, kā arī pierādījumi par to, ka visi mantnieki ir informēti par testamentu. Ja vajadzīgs vietējā reģistra biroja apstiprinājums par mantojuma sarakstā iekļauto labumguvēju uzskaitījuma patiesumu un pareizību, pieteikumam nav jāpievieno ciltskoks.

9.1 Vai pārvaldnieka iecelšana ir obligāta vai obligāta pēc pieprasījuma? Ja tā ir obligāta vai obligāta pēc pieprasījuma, kādi pasākumi ir jāveic?

Pieprasīt mantojuma pārvaldnieka iecelšanu nav obligāti. Ja tiesai iesniedz pieteikumu par mantojuma pārvaldnieka iecelšanu, tiesai jāieceļ pārvaldnieks, kurš pārvaldīs mantojumu. Pieteikumu var iesniegt mantnieks vai legatārs, vai arī testamenta izpildītājs. Mantojuma aktīvus var arī nodot mantojuma pārvaldnieka pārvaldībā saskaņā ar šā mantojuma kreditora, mirušās personas kreditora vai par mirušās personas parādiem atbildīgās personas pieteikumu.

9.2 Kas ir tiesīgs izpildīt mirušā pēdējās gribas rīkojumu un/vai pārvaldīt mantojumu?

Ja vien par mirušās personas atstātā mantojuma pārvaldību nav paredzēti citi noteikumi, par mantojumu uzskatāmo īpašumu kopīgi pārvalda labumguvēji. Šie labumguvēji arī var vienoties par kopēju mantojuma pārvaldību un to, ka mantojumu nesadalīs līdz turpmākas informācijas saņemšanai vai konkrētam datumam.

Mirušās personas atstāto mantojumu ar tiesas lēmumu var nodot tā pārvaldnieka pārvaldībā. Tādā gadījumā labumguvēju kopējo pārvaldību pārtrauc, un šis personas pēc tam vairs nevarēs pieņemt lēmumus par mirušās personas atstāto mantojumu arī tad, ja tie būs vienprātīgi.

Mirusī persona savā testamentā var iecelt konkrētu personu, kurai būs jāpārvalda mantojums kā testamenta izpildītājam. Testamenta izpildītāja uzdevums ir nodrošināt mantojuma likvidāciju un izpildīt testamentu. Tādā gadījumā izpildītājs uzņemsies tos pienākumus, kas citādi būtu jāveic labumguvējiem vai šā

mantojuma pārvaldniekam. Testamenta izpildītāja iecelšana neierobežo mantojuma pārvaldnieka iecelšanu. Ja testamentā ir nosaukts tā izpildītājs, viņu iecels arī par mantojuma pārvaldnieku, ja vien nebūs pamatota iemesla to nedarīt.

9.3 Kādas ir pārvaldnieka pilnvaras?

Mirušās personas atstātā mantojuma kopēja pārvaldība ir vienprātīga, un izņēmumi ir pieļaujami tikai dažos īpašos gadījumos. Mantojuma kopējas pārvaldības gadījumā labumguvēji pārstāv šo mantojumu darījumos ar trešajām personām un var iesniegt prasību tiesā vai kopīgi kļūt par atbildētājiem ar attiecīgo mantojumu saistītās lietās. Tomēr steidzamus pasākumus var īstenot arī tad, ja nevar saņemt visu labumguvēju piekrišanu. Labumguvēji arī var iecelt mantojuma pārvaldnieku.

Kad tiesa ieceļ mantojuma pārvaldnieku, tā izsniedz pārvaldniekam iecelšanas dokumentu, kurā norādīts, uz kādu mantojumu tas attiecas. Pārvaldniekam ir pilnvaras tikai attiecībā uz tiesas noteikto īpašumu. Kad mirušās personas atstātais mantojums ir nodots pārvaldnieka pārvaldībā, viņš/viņa to pārstāv darījumos ar trešajām personām un var iesniegt prasību tiesā ar attiecīgo mantojumu saistītās lietās. Pārvaldnieka pienākums ir veikt visus mantojuma likvidācijas nolūkā vajadzīgos pasākumus. Ja kāds konkrēts jautājums skar labumguvējus, pārvaldniekam jānoskaidro šo personu viedoklis. Tomēr arī šādos gadījumos mantojuma pārvaldnieka rīcības priekšnosacījums nav labumguvēju piekrišana.

Testamenta izpildītāja pilnvaras likvidācijas procesā ir atkarīgas no testamentā. Ja vien testamentā nav norādīts citādi, izpildītājam ir tādas pašas pilnvaras kā mantojuma pārvaldniekam.

10 Kādus dokumentus, kas apliecina labuma guvēju statusu un tiesības, saskaņā ar valsts tiesību aktiem parasti izsniedz tiesvedības laikā mantošanas lietās vai tās beigās? Vai tiem ir konkrēts pierādījuma spēks?

Dokumenti, kurus izsniedz mantojuma procesa beigās un kuros norāda labumguvēju statusu un tiesības, ir mantojuma saraksts un sadales dokuments.

Mantojuma sarakstā jāuzskaita labumguvēji; mirušās personas aktīvi un saistības; labumguvēji un pārdzīvojušais laulātais (pat ja viņš/viņa nav labumguvējs/-a).

Mantojuma sadalīšanas pamatā ir šā mantojuma sadales dokuments. Tomēr tas nav izpildāms dokuments tādā ziņā, ka to varētu izmantot kā pamatu izpildes procedūru sākšanai vai aktīva pārvaldīšanas nodošanai. Par jebkādiem izpildes pasākumiem ir jāpieņem atsevišķs galīgais tiesas spriedums, kam ir juridisks spēks.

Somijā neatzīst dokumenta oficiālā pierādījuma spēka principu.

Lapa atjaunināta: 02/03/2018

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietvertu vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.